

АНАЛІЗ ОНТОГЕНЕТИЧНОЇ СТРУКТУРИ ЦЕНОПОПУЛЯЦІЙ *PLANTAGO MAJOR* L. В УМОВАХ ЯМПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Пеньковська Л. В., аспірант
Сумський національний аграрний університет

Вивчення онтогенетичної структури популяцій є досить важливим та актуальним для сьогодення. Саме дослідження онтогенетичної структури можуть дати багато відповідей щодо стійкості популяції та її можливості до самовідновлення.

В наш час для розробки теоретичних основ екологічного моніторингу, оцінки стану відновлюваних біологічних ресурсів необхідні більш глибокі знання популяційного життя рослин. А це, не можливо без повного популяційно-онтогенетичного аспекта вивчення неоднорідності популяцій лікарських рослин.

Онтогенетична структура популяції визначається передусім на основі багаторічних досліджень, які передбачають встановлення ознак і тривалості календарного та біологічного віку особин загалом й окремих онтогенетичних етапів зокрема.

Тому, цінність та інформативність аналізу онтогенетичної структури полягає в тому, що за його результатами можна проаналізувати стан популяції не тільки на момент досліджень, але й охарактеризувати її минулі та майбутні стани.

Тривалість окремих періодів індивідуального розвитку, характер і час переходу від одного стану до іншого є біологічною особливістю виду рослини та її адаптації до умов середовища у процесі еволюції.

У великому життєвому циклі *Plantago major* L. зазвичай виділяють такі онтогенетичні стани (рис. 1):

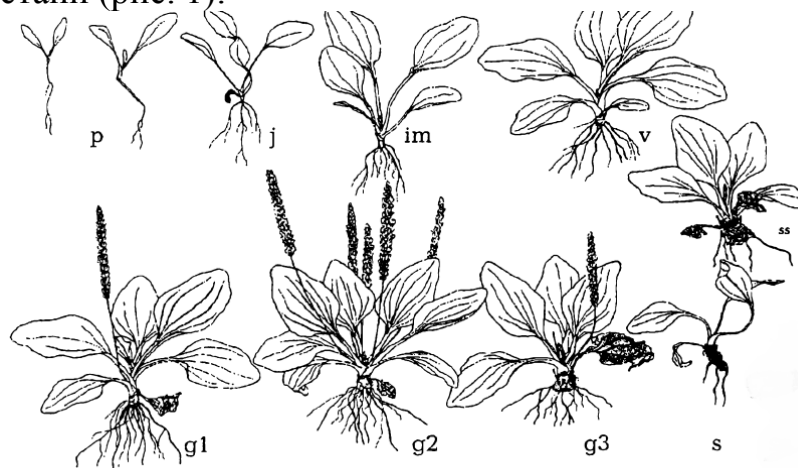

Рис. 1. Онтогенетичні стани *Plantago major* L.

Проростки (р) – представлені розеточним вегетативним моноподіальним пагоном з 2 сім'ядольними листками;

Ювенільні рослини (j) – мають 3 ювенільних овально-еліптичних листка з 1 жилкою;

Іматурні рослини (im) – формують розеточний пагін I порядку з 4–5 листками, які мають вже сформовані жилки;

Віргінільні рослини (v) – у них розвиваються від 5 до 7 листків з 5 –7 жилками;

Молоді генеративні рослини (g_1) – пагони у таких рослин формуються, як вісі –II, рідше – III порядку в пазухах листків.

Середньогенеративні рослини (g_2) – у них повністю сформована розетка прикореневих листків, пагони вже мають суцвіття (колос);

Старі генеративні рослини (g_3) – вони мають декілька пагонів з суцвіттями на яких вже сформовані плоди (коробочки з насінням), також, зберігають від 5 до 12 листків в розетці.

Субсенільні рослини (ss) – мають від 1 до 3 пагонів кількість листків значно зменшується;

Сенільні рослини (s) – залишається 1 вегетативний пагін з 3–5 листками.

Протягом вегетаційних періодів 2017–2018 років нами було досліджено шість популяцій *P. major* L. в умовах Ямпільського району Сумської області. Результати оцінки онтогенетичної структури ценопопуляції цього виду засвідчили, що усі вони є повними, тобто в кожній популяції наявні рослини всіх онтогенетичних станів. У складі популяцій переважають рослини догенеративних онтогенетичних станів, частка яких коливається від 60 до 80%. Частка генеративних рослин здебільшого становить 20 -40%.

Перспективою подальших наукових досліджень є застосування до *P. major* L. морфометричного та віталітетного аналізів. Це дозволить оцінити морфологічні параметри та рівень життєвості особин досліджуваного виду.